

33/4

POLSKIM SZLAKIEM

*z dawną pieśnią,
z dawnym znakiem*

141

NAKŁADEM ORBISU, LONDYN.

POLSKIM SZLAKIEM

POLSKIM SZLAKIEM

Z DAWNĄ PIEŚNIĄ — Z DAWNYM ZNAKIEM

W opracowaniu

DR. JANINY PIŁATOWEJ i WITOLDA ZAHORSKIEGO

Z przedmową ppułk. WITOLDA WALEWSKIEGO

Według wydania Wydziału Propagandy i Oświaty
Dowództwa Armji Polskiej na Wschodzie

NAKŁADEM ORBISU, LONDYN

dla

Wydziału Prac Kulturalno-Oświatowych, M. O. N.

ORBIS (LONDON) LIMITED

9, New Oxford Street, London, W.C.1

Published by
ORBIS (LONDON) LIMITED
9, New Oxford Street, London, W.C.1

Printed by
Samuel Sidders & Son Ltd.
115, Salusbury Road, London, N.W.6

PRZYSIĘGAM Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej Jedynemu być wiernym Ojczyźnie mej, Rzeczypospolitej Polskiej, sztandarów wojskowych nigdy nie odstąpić, stać na straży Konstytucji i honoru żołnierza polskiego, prawu i Prezydentowi Rzeczypospolitej być uległym, rozkazy dowódców i przełożonych wiernie wykonywać, tajemnic wojskowych strzec, za sprawę Ojczyzny mej walczyć do ostatniego tchu w piersiach i wogóle tak postępować, abym mógł żyć i umierać jak prawy żołnierz polski.

Tak mi dopomóż Bóg i Święta Syna Jego Męka. Amen.

W 1943 roku Wydział Propagandy i Oświaty Dowództwa Armii Polskiej na Wschodzie wydał zbiór wyjątków z dzieł i utworów polskich pod tytułem „Polskim Szlakiem“. Wskutek trudności transportowych bardzo mało egzemplarzy tego zbioru dotarło do oddziałów naszych Sił Zbrojnych w W. Brytanii. Dlatego też Wydział Prac Kulturalno-Oświatowych M.O.N. postanowił wydać ten zbiór w nowym nakładzie. Jednak szczupłe dotacje budżetowe, wstrzymane zresztą od lipca 1945 r., nie pozwoliły na wykonanie tego zamiaru i dopiero pomoc pieniężna Funduszu Społecznego Wojska umożliwiła wydanie tego zbioru. Tak więc ofiarności samych żołnierzy, których składki tworzą Fundusz Społeczny Wojska, oraz żywemu odczuciu potrzeb przez Zarząd F.S.W. czytelnicy zawdzięczają to piękne wydawnictwo.

Tytuł książki — „Polskim Szlakiem“ — mówi sam za siebie. Jest to rzeczywiście polski szlak, na który myśl czytelnika wejdzie już począwszy od pierwszej strony i będzie kroczyć nim aż do ostatniej. Szlak polskich dziejów, od Piastów aż do ostatnich, ciężkich i trudnych lat. Szlak znaczony, jak kamieniami milowymi, wzniosłymi przejawami ducha rzymskiej kultury, tolerancji i umiłowania wolności. Od tchnącego chrześcijańską miłością bliźniego dania gościny Żydom prześladowanym w krajach zachodu, od *Neminem Captivabimus*, od aktu Unii Lubelskiej po przez niespotykaną w ówczesnym świecie tolerancję w dobie reformacji, przewija się przez dzieła i poczynania Narodu i jego władców promienna idea wolności, demokracji oraz wspólnoty politycznej i społecznej z ludami żyjącymi przy boku potężnej Rzeczypospolitej. Wielkiej i potężnej, ale nie podbojami miecza — historia nasza nie znała wojen zaborczych — lecz wielkością ducha i kultury, promieniowaniem swobód obywatelskich oraz rzadkim w owych czasach ustrojem demokratycznego królestwa.

Szlak ten prowadzi przez jakież częste wojny podjęte w obronie przed zaborczością rosnących na wschodzie i zachodzie potęg. I nawet w coraz trudniejszych warunkach politycznych, pomimo niemocy ogarniającej Rzeczpospolitą, widzimy na tym szlaku takie pomniki, jak Komisja Edukacyjna i Konstytucja 3 Maja.

Aż po rozbiorach — szlak ten rozgałęzia się na cały świat, dokąd szły zastępy najlepszych synów Polski. Jedno hasło rozbrzmiewa wzdłuż polskiego szlaku — za naszą i waszą wolność. Wije się ten szlak,znaczony drogowskazem Uniwersału Połanieckiego, dla jednych — przez stepy i tajgi syberyjskie w podzwieku kajdanów, dla drugich — przez prerie i sawanny amerykańskie, przez piękną ziemię francuską, przez żyzną Lombardię, przez piaski Egiptu, przez wąwozy i przełęczę Pirenejów, przez śniegi i bezdroża Rosji — w zgiełku i trudach wojen. Przewijał się w ciągu dziesiątków lat przez wszystkie ziemie świata, aby prowadzić strudzonych wędrowców ku jednej tylko ziemi — ku polskiej, z której poto wyszli na tułaczkę, aby dla niej wolność wywalczyć. I dziś pełno jest wędrowców na tym polskim szlaku, wciąż jeszcze idą, wciąż jeszcze — nie doszli. Ale Bóg sprawi, że dojdą.

Czytając tę książkę, czytelnik zapomni łatwiej, że jest na obcej ziemi, że dokoła — obca mowa, obcy obyczaj, obce, inne jakieś pola, inne lasy, inne słońce nawet. Zapomni, bo książka porwie go i na skrzydłach wyobraźni uniesie hen, daleko, na smętne równiny mazowieckie, między pagórki i lasy poznańskie i pomorskie, gdzie sosna tak pachnie żywicą jak mgdźcie na świecie, do dymiących kominami fabrycznymi miast i osad śląskich, pomiędzy tajemnicze, niezgłębione jeziora i wiekowe puszcze wileńskie i nowogródzkie, na smutne, szumiące morzem oczeretów i moczarów rozlewiska poleskie, na świecące tłustą pszenną glebą rospostarte falami pagórków

stare ziemie Wołynia i Podola, na kręte drogi podgórze i na
połominy i wierchy karpackie, ku ciemnej ścianie zadumanych
nad losem rycerza — Giewonta smereków, ku Wiśle, co Wawel
srebrną wstęgą opasuje i płynie, płynie najbardziej polskim
z polskich szlaków ku Sandomierzowi, Warszawie, Płockowi,
Toruniowi i ku polskiemu Bałtykowi.

Idź tym polskim szlakiem, Czytelniku, idź i ciesz się wszyst-
kim, co widzisz na prawo i na lewo od niego: to wszystko —
Twoje, to jest Polska. Zapomnij na chwilę o cierpieniach
Narodu, zapomnij o obcej przemocy, co Naród znów skula
w kajdany, zapomnij o niewdzięczności i obojętności świata,
zapomnij o wszystkim, co boli i co sercem szarpie. Napij się
z tej polskiej krynicy, nabierz sił — bo jeszcze Ci będą
potrzebne, bo jeszcze nie koniec wędrówki, ale, jak mówi
poeta, jeszcze

„Starym ojców naszych szlakiem
Przez krew idziem w jutra wschody,
Z dawna pieśnią, z dawnym znakiem,
Na śmiertelne idziem gody,
By z krwi naszej życie wzięła
Ta — co jeszcze nie zginęła.“

I uwierz mocno, że nie zginęła i że dojdziemy do Niej —
do polskiej Polski.

WITOLD WALEWSKI
podpułkownik artylerii konnej.

Londyn, 1945 r.

SPIS RZECZY

I.

NA STRAŻY GRANIC I DOBRA OJCZYZNY

	Str.
W chacie Wisza, <i>J. I. Kraszewski</i>	7
Piast, <i>J. U. Niemcewicz</i>	10
Germański miecz, <i>Z. Nowakowski</i>	12
Dzwony gnieźnieńskie, <i>M. Dynowska</i>	14
Legenda o królowej Kindze, <i>J. A. Gałuszko</i>	15
Z ducha średniowiecza, <i>Janina Pilatowa</i>	16
Konik zwierzyniecki, <i>L. Gołębiowski</i>	17
Pojedynek Zbyszka z Rotgerem, <i>H. Sienkiewicz</i>	18
Bitwa pod Grunwaldem według <i>Wł. Anczyca</i>	21
Grunwald, <i>M. Konopnicka</i>	22
Póki bój trwa (wyjątek) „Za naszą wolność i waszą“	24
Król i słowiki, <i>St. Maykowski</i>	24
Ó Wicie Stwoszu i Krystce Złotnikównie, <i>B. Obertyńska</i>	26
Powrót Pomorza do Polski (wyjątek z „Wiatr od morza“), <i>S. Żcromski</i>	31
Flis na fryjorze (w skróceniu), <i>I. Ciecierski</i>	37
Mikołaj Kopernik, według <i>G. Gebertowej</i>	38
W Polsce Zygmuntów, <i>J. Pilatowa</i>	40
Pan Twardowski, <i>A. Mickiewicz</i>	44
Unia lubelska, <i>M. Dynowska</i>	46
Lwów i Wiłno	47
Na straży granic Polski, <i>G. Gebertowej</i>	47
Zdobycie chorągwi (wyjątek z „Ogniem i mieczem“), <i>H. Sienkiewicz</i>	49
Śluby Jana Kazimierza (z „Potopu“), <i>H. Sienkiewicz</i>	51
Śluby Jana Kazimierza, <i>St. Maykowski</i>	55
Obrona Częstochowy (wyjątek z „Potopu“), <i>H. Sienkiewicz</i>	56
Fartuch pani Chrzanowskiej, <i>M. J. Wielopolska</i>	59
Zegary lwowskie, <i>K. Makuszyński</i>	64
Ser i Gomółka, <i>K. Rawer</i>	66
Wigilia, <i>J. I. Kraszewski</i>	66
Dzień trzeciego Maja 1791 ¹ r., <i>J. Ciepilowski</i>	70
Trzeci Maj, <i>M. Konopnicka</i>	73
Basso Profondo, <i>Z. Nowakowski</i>	74
Przysięga, <i>W. Reymont</i>	78
Jest u nas kolumna, <i>J. Słowacki</i>	81
Atak kosynierów, <i>A. Śliwiński</i>	82

II.

ZAWSZE WIERNI WALCE O WOLNOŚĆ

	Str.
Jeszcze Polska nie zginęła, <i>M. Dynowska</i>	84
Z „Pana Tadeusza“ (wyjątek), <i>A. Mickiewicz</i>	85
Kibitki (wyjątek z „Dziadów“), <i>A. Mickiewicz</i>	86
Ojciec i syn, <i>S. Wasylewski</i>	90
W obronie sztandaru, według <i>A. Lewickiej</i>	91
Grochów, <i>A. Oppman</i>	92
Serce Chopina, <i>M. J. Toporowski</i>	93
Warszawa (w skróceniu), <i>A. Potocki</i>	96
Śmierć Olbromskiego, <i>S. Żeromski</i>	99
Pieśń powstańcza	100
Wóz Drzymały, <i>J. Weysenhoff</i>	101
Karol Miarka, <i>J. Parandowski</i>	107
Pieśń roku 1905, <i>S. Baliński</i>	111
Marcin poznaje siebie, <i>M. Dąbrowska</i>	112
W „Oleandrach“, <i>W. Sieroszewski</i>	113
Szlakiem Ojców, <i>J. Mączka</i>	115
Legiony na Podhalu, <i>J. Piłsudski</i>	115
Ta, co nie zginęła, <i>E. Słoński</i>	116
Listopad 1918 roku, <i>E. Słoński</i>	117
Mogiłom archangielskim i murmańskim, <i>E. Korwin-Małaczewski</i> ...	117
Śmierć ks. Skorupki, <i>P. Choynowski</i>	119
Nad Odrą w 1921 r. (wyjątek z „Nieznany kraj“), <i>Z. Kossak</i> ...	122
Nocny pochód, <i>K. Wierzyński</i>	132
Jesteśmy jednej krwi, <i>W. Zahorski</i>	133
Koncert Paderewskiego, <i>R. Perutz</i>	135
Polacy — naród żołnierzy, <i>J. S.</i>	136

rysował Walentynowicz

ORBIS (London) LTD.

PUBLISHERS - BOOKSELLERS

KSIĘGARNIE POLSKIE

London : 9, New Oxford St. I Kiosk w Klubie Orła Białego

Edinburgh : 31a Castle St. Dundee : 24a Cowgate

polecają

wydawnictwa własne i oddane do wyłącznej rozprzedaży

polskie :

Dzieje literatury polskiej	K. Wojciechowski ...	21/-
Pan Tadeusz	A. Mickiewicz ...	10/6
Potop — 6 tomów... ..	H. Sienkiewicz ...	45/-
Pisma wybrane	J. Piłsudski ...	18/-
Wiersze o Warszawie — antologia	7/6
Polskim szlakiem — antologia	7/6
Najpiękniejszy rejs	J. Papuga ...	8/6
Droga wodła przez Narwik	K. Pruszyński ...	8/6
Historia Polski	St. Mackiewicz ...	12/6
Biblioteka Ziemi Naszej	—
Kalejdoskop Warszawski	10/6
Niezlomni (w druku)
Polskie siły zbrojne w ciągu wieków	K. Pacewicz ...	30/-
Zołnierz polski w Norwegii	Lewitt-Him ...	25/-
Ekonomista Polski — numery od 1—13. Cena numeru pojedynczego 3/6 podwójnego 4/6	7/6
Podstawowe wiadomości z topografii	3/6
Duch gniazda — Magazyn Rzeczy Ciekawych i Użytecznych	3/6
A wiesz ty, co z Polską będzie... — Jednodniówka Pisarzy Polskich	4/6

angielskie :

Polands Progress	M. Murray ...	12/6
Poland, Statistical Atlas	Szturm de Sztrem ...	15/-
Polish Tradition	P. Super ...	7/6
Happy Days in Poland	S. E. W. Stokes ...	2/6
Polish Armed Forces through the Ages	K. Pacewicz ...	30/-
Polish Troops in Norway... ..	Lewitt-Him ...	25/-
Gentlemen, the Horse	K. Ruczyński ...	8/6
This Was Warsaw—35 happy photographs	3/9

podręczniki do nauki języków

Nauka angielskiego	Mac Callum ...	7/6
1000 słów po angielsku	12/6
Praktyczna metoda języka angielskiego	S. W. Piwar ...	10/6
Międzynarodowy kurs języka angielskiego	Dr. H. Palmer ...	4/6
Berlitz — wszystkie wydawnictwa do nauki języków angielskiego, francuskiego, hiszpańskiego, portugalskiego i niemieckiego

Ponadto

bogaty wybór wszelkich polskich nowości wydawniczych, książek angielskich o Polsce, podręczników szkolnych i technicznych, słowniki, nuty, dzienniki polskie i czasopisma.

Zamówienia pocztowe wykonywane są natychmiast